

A f o r i s m e r.

Af

Marcus Rubin.

Den betydelige Udvandring, der stadig finder Sted fra Sverig, har givet Anledning til en Række Undersøgelser til Belysning af de herhen hørende Spørgsmaal, og blandt de fremkomne Skrifter findes et nylig udsendt »Det Svenska Folklynnnet«, »Aforismer« af Gustav Sundbärg (Stockholm 1911). Da Skriftet er Led i en statslig Publikationsrække, finder Forfatteren Anledning til i nogle indledende Ord at betone, at hans Udtalelser staar for hans egen Regning. Det er naturligvis alligevel ikke ligegyldigt, at de fremkommer under officielle Auspicier, men iøvrigt forstaas det godt, at man med Hensyn til det egentlige Ansvar har ønsket at kunne henvise til Forfatteren selv, hvad man vel har ment saa meget bedre lod sig gøre, som han jo har et vidtkendt og anset Navn.

Det er »Aforismernes« Opgave at ildne det svenske Folk til at rette sine Fejl, og for at fremstille disse gør Forfatteren Rede for den svenske Folkekarakter som Helhed og belyser den ved Sammenligning bl. a.

med danske Folkeegenskaber. Svenskerne har efter Forfatterens Opfattelse dybtliggende Sans for og Kærlighed til Natur og Naturstudium, medens deres Interesse for »Mennesket«, saavel i Omgang med Medmennesker som i Selvstudium og Studiet af andre, er lidet udviklet; her har de danske Fortrinet. Danskerne har større Menneskeinteresse og Menneskekundskab end Svenskerne, er forsaavidt klogere, har derfor ogsaa Overtaget i Handel og Næring. Dette sidste styrkes tillige ved, at de danske med større Energi end de svenske forfølger en Sag, til de har ført den igennem. Svenskerne holder sig til Overfladen og vil hellere staa paa en gemytlig Fod med dem, som de forhandler med, end passe deres egne Interesser.

Svenskerne er nationalstolte af deres Heroer, men Nationalismen er ikke gaaet dem i Blodet. I det 19. Aarhundrede, da Nationalitetsideen delte og samlede Folkene, laa Sverig i Fred, Svenskerne optoges ikke af denne Ide, end mindre betoges af den, har derfor ikke faaet den rette Kærlighed til, hvad svensk er, interesserer sig mere for det udenlandske end for det hjemlige, roser og viser Imødekommenhed overfor alt fremmed, men under ikke hverandre noget godt, selv om det er til Sverigs Gavn og Ære. Ogsaa dette er til Nytte for Danskerne, der har slaaet Kapital af at faa Svenskerne med paa »Skandinavismen«, som for de paagældende Slægtled i Sverig blev den »nationale« Ide, der trængte ind i det tomme Rum, og som paa taabelig og landskadelig Maade har bragt dem til at give Danskerne urimelige Avancer. Men Danskerne har, lidet interesserede for det fremmede, stærkt og nationalt for sig selv, nyttet alt dette for deres eget

Land, de nærer i Virkeligheden Had eller dog Uvilje mod Svenskerne, men de forstaar at trænge sig ind hos dem og enten ene bemægtige sig de økonomiske Goder eller, hvis det er i Kompagni med Svenske, faa Løvens Part, eller endelig fremkalde Strid mellem Svenskerne indbyrdes, der saa maa nøjes med Skallerne, mens de danske tager Kærnen. — Moralen af alt dette er: kære svenske Landsmænd, lær at kende Mennesker, elsk jeres Fædreland, vær ikke misundelige paa hverandre, men frygt og tag Afstand fra Danskerne, indlad jer ikke med dem, thi i ingen Henseende er det vore Venner, økonomisk vore Udbyttere og Fjender!

Se dette turde være ret overraskende for danske Læsere, i hvert Fald for dem, der ikke har fulgt med det 20. Aarhundredes svenske Publicistik i Almindelighed og Hr. Gustav Sundbärgs i Særdeleshed. Det er just ikke Almeneje i Danmark, den Opfattelse, at vi er Svenskerne langt overlegne, og at vi er en Fare for dem, overlister og overvælder dem ved Klogskab, Ihærdighed og udpræget Egoisme —, og at vi altid har baaret os saaledes ad. En dansk bør dog ikke blive overmodig ved den svenske Forfatters Udtalelser, thi fraset, om det er rigtigt, hvad han fortæller, og fraset hans Formaal, at ægge Svenskerne til at tage bedre fat, saa er hans Skrift navnlig ikke gjort for at sige os Komplimenter.

I Virkeligheden er vi et Folk, hvis Bønder var Trælle og hvis Borgere var ufri, og som har erhvervet sig visse Klogskabsegenskaber, man ad den Vej tilsidst opnaar, og der senere kommer en tilgode; men fælt smaatskaarne er og bliver vi. »Se blot, siger Hr. Sundbärg,

disse i Sverig saa vanlige store, høje Pander —, virkelige Tænkerpander. De repræsenterer Muligheden af en Tænkning i store, rene Linjer, ikke i Danskens konstmæssigt snirklede Spiraler. Hvor aftegner ikke disses Tænkning sig i Danskens altid, man kan næsten sige smerteligt furede og forvredne Træk!« »I Spørgsmaal om alt, som hedder Menneskekundskab, er Svenskerne i Virkeligheden de mindst udviklede af alle Germaner. Hvilket beviser — hvad man ogsaa af andre Grunde véd — at Svenskerne er Germanernes Adelsfolk. Thi Jeppe kan nok blive Menneskekender, men Baronnen — aldrig!«

Hvordan de danske har misbrugt Skandinavismen, kan ses af, at Svenskerne »som Skandinaver helt og holdent har glemt eget bedste og arbejdet for Danmarks«. »Skandinavismen opfandtes af Danskerne, da der behøvedes Hjælp mod Tyskland, det var dens eneste Formaal ... Danmark vandt ikke den tilsigtede Hjælp mod Tyskland, men det har indvundet Skaden ved en fra Sverig paa det økonomiske Omraade hjemført uhørt og uretmæssig Gevinst«.

»Danske trænger sig ind paa det ene Forretningsomraade efter det andet i Sverig og møder ingen Modstand; thi Svensken er kun misundelig paa Svensken: for den fremmede, der udsuger os, viser han snarest Sympati«. Dette er saa meget uheldigere, som »der er en Egenskab hos Danskerne, der ogsaa iblandt møder i deres Historie, og dette er en paagribelig Ulyst til loyalt at opfylde paatagne Forpligtelser«.

— Da det hele Skrift kun er paa godt hundrede Sider, og da jeg kun har ønsket at henlede Læsernes

Opmærksomhed derpaa, skal jeg ikke fortsætte med Citater. Der er formentlig ogsaa givet Prøver nok. Heller ikke skal jeg komme ind paa nogen Imødegaaelse. Det kan næppe gøre nogen Gavn at følge Forfatteren i hans Betragtning af de politiske Brud paa Ord og Løfter — i Omtalen af Landenes gensidige politiske Forhold nævnes i denne Sammenhæng mærkelig nok ikke 1658—59 og 1863—64 —, ikke heller paa hans Fremhæven af Begivenhederne i 1905 (hvor han foreholder Nordmændene, at det i forrige Aarhundrede var »med svensk Blod og iøvrigt svenske Opofrelser, at Norges Løsrivelse fra dansk Aag købtes«), og endelig vilde det sikkert være ret unyttigt at fordybe sig i hans Betragtninger over de snedige og illoyale danske Forretningsmænds økonomiske Misbrug af den svenske højspændede og adelige Sorgløshed. Selv om man vilde dette sidste, lod det sig ogsaa vanskeligt gøre, da Forfatteren her »aforistisk« gaar fra svensk og dansk Gymnastik til »snyltende« svensk-danske Forlæggere og til tyve andre Ting af højst uensartet Vægt og Værd. Kun det rent faglige maa jeg fremhæve, at da Forfatterens Styrke jo ellers er Tal, og det stærkt summariske og sammenfattende Tal, og da han i sin litterære Virksomhed til Tider har været særdeles vovsømt med fra enkelte Sluttal at drage højtspændte Konklusioner i sine Formaaes Favør, kan man ikke undgaa at bemærke sig, at der i dette Skrift slet ingen Tal findes, selv hvor kun nogle ganske faa kunde være særdeles gode at faa Forstand af. En detaljeret Statistik vilde ganske vist ikke være paa sin Plads, men jeg turde dog maaske, til Skriftets næste Udgave, foreslaa følgende Par Data, uddragne af

Sverigs egen officielle Handelsstatistik for Aaret 1909.

I Femaaret 1871—75 indførtes der gennemsnitlig aarlig fra Danmark til Sverig for 39,² Mill. Kr., i 1909 for 41,² Million. De tilsvarende Tal for Udførselen fra Sverig til Danmark var 22,⁴ Mill. Kr. og 45,¹ Million. Vor Udførsel til Sverig var altsaa nu som for fyrretyve Aar siden omkring 40 Million Kr. aarlig, Sverigs Udførsel til os er i samme Tidsrum bleven mere end fordoblet og er nu henved 10⁰/₀ større end dets Indførsel fra os. Nu som i 70'erne gaar omkring 10⁰/₀ af Sverigs hele Udførsel til Danmark, men i dets Indførsel deltog vi dengang med 16⁰/₀, nu kun med 7⁰/₀! Enhver véd, at der til disse Tal kunde føjes adskillige andre i samme Retning, og Forholdet — der vel ikke er uden Sammenhæng med, at Sverig i sin Toldpolitik jo næppe kan siges at have glemt sig selv af lutter Gæstfrihed overfor »Broderlandene« og den øvrige Verden — har iøvrigt baade fra min og andres Haand flere Gange været behandlet i nærværende og andre danske Tidsskrifter *).

Der er, saa vidt jeg véd, ikke fra svensk Side taget særlig Afstand fra Prof. Sundbärags paa en Gang private og officielle Skrift, maaske fordi han er kendt for en saa habil Mand, at man nødig vover sig i Kast med ham, maaske ogsaa fordi man tager ham som han nu engang er, inclusive hans Ejendommeligheder,

*) Jeg er naturligvis ikke blind for, at Handelsstatistikens almindelige Usikkerhed, hvortil særlig kommer de seneste Aars Reform i svensk Handelsstatistik, gør de her anførte Tal tvivlsomme, men dersom disse Momenter bevirker nogen Fejl, er det i Retning af, at Tilvæksten i effektiv Eksport fra Sverig til Danmark er væsentlig større end ovenfor angivet.

dernæst vel. fordi man mener, at for et Land under delvis saa kolde Breddegrader som Sverig er selv en ophedet Patriotisme nyttig, og muligvis endelig fordi man tænker, at Manden kan have Ret i endel, og at det i hvert Fald er godt, at Danskerne faar sig en Omgang. Hvordan Sammenhængen end er: medens man roligt tør sige, at det var ganske utænkeligt, at et saadant Skrift fremkom herhjemme under tilsvarende Signatur og Præsentation, foreligger det nu i Sverig. Og at overse det vilde ingenlunde være rigtigt. Hr. Sundbärg har Uret i, at vi danske er saa forskrækkelig kloge, men han har Ret i, hvad han flere Gange anfører, at de fleste herhjemme kender for lidt til Foreteelserne hos vore østlige Grander.
